

שמירת שבת בצבא שמפקדיו אינם מקפידים על שמירת שבת (תגובה לעמיצור אריאל)

אשרינו שאנו זוכים לראות את אברכי ישראל שוקדים בתורה ויגעים לברר את ההלכה עד תומה תוך חתירה ליישומה באופן הנכון. אחד הביטויים לכך הוא מאמרו של ר' עמיצור אריאל. מתוך מאמרו ובעיקר מתוך פגישתנו, ברור שכל מגמתו במאמר היא לשם שמים, להנחלת השבת וכבודה. אכן יש מה לשפר בצבא, בנושא הנ"ל ובנושאים אחרים. עם זאת נדמה שהרושם העלול להיווצר מתוך קריאת מאמרו הוא של צללים ללא אורות, ולכן הקורא עלול לקבל תמונה שאינה משקפת נאמנה את המציאות.

צה"ל מאפשר לכל חייליו לשמור את השבת, לפחות ברוב היחידות (לא ידוע לי מה מתרחש ביחידות קטנות ומיוחדות. גם לדאבונו יתכן מצב שבו קצין אפסנאות "ילחץ" על פיקודיו להתכונן בשבת לביקורת האמורה להיות בתחילת השבוע, אף שאין לו רשות חוקית לעשות זאת גם מבחינת הצבא, ולכן הוא לא יוכל לכפות זאת).

עם זאת, לעתים, ההוראה הנמסרת לחייל שלפניו פיקוח נפש, היא הוראה מטעה (אף שנעשית בדרך כלל בתום לב). לפי ההלכה, החייל הדתי שביצע את הפקודה הנ"ל, לא חילל שבת משום שעשה את הפעולה מתוך כוונה למנוע סכנה.

יש מקרים רבים מאד, שבהם בהתכוננות מתאימה לפני שבת אפשר למנוע את הצורך בחילול השבת למען פיקוח נפש. תפקידנו לעשות זאת. הדבר יתאפשר רק אם הרבנות הצבאית והרבנים ביחידותיהם יובילו את המהלך. נראה לי שר' עמיצור מסכים לנ"ל.

א. הנחות יסוד

תחילה אציע הנחות יסוד, ולאחר מכן אשתדל להסיק מסקנות.

א. צה"ל קיבל על עצמו להיות צבא השומר שבת, כפי שהדבר מתבטא בחוקיו. להלן ציטוט חלקי מתוך הוראות הפיקוד העליון 3.0903:

1. שבתות מועדים וחגי מדינה רשמיים שייקבעו על ידי הכנסת, הם ימי מנוחה מלאה בצה"ל,

לכל הדרגות המיתקנים ומוסדותיו.

3. בימים הנ"ל תופסקנה כל העבודות בצה"ל, פרט לעבודות חיוניות ביותר לביטחון המדינה

הצבא ומתקניו והן...

5. המיון לסוגים ושינויים שיחולו מידי פעם בפעם וכן אופן הביצוע של העבודות הדחופות,

ממפורט לעיל ייקבעו על ידי ועדה להסדרת השבת בצבא הפועלת ליד ראש אכ"א...

לא שמעתי אינה ראייה. עם זאת מסופקני אם ועדה שכזו מתפקדת.

ב. גם אם ועדה שכזו תתפקד, היא תוכל להתייחס לכל היותר להנחיות כלליות או למקרים מסוימים כלליים, דבר שהוא חשוב וחיוני ללא עוררים; אולם היא לא תוכל להתייחס לכל השאלות. השאלות של הגדרת פיקוח נפש בצבא הם כמעט אין סופיות, הן מבחינת הערכה

נכונה של המציאות והן מבחינת ההכרה של הבירור ההלכתי¹.

ג. יש צורך בשיתוף פעולה בין סג"ל רבי"צ (בכל הרמות) לבין מפקדים וחיילים. יש לפעול להעלאת קרנה של הרבי"צ, בעיני כל המערכת הצבאית. ככל שהחיילים והמפקדים שומרי המצוות יידרשו לרבנות הצבאית, כך יגדל מעמדה ויכולת השפעתה לשנות. אחד האמצעים הוא בקשת החיילים לפגישה עם הרבנים. כמובן, העלאת קרנה של הרבנות תלויה במינוי רבנים המתאימים לתפקידם. כן חשובה ההדגשה בפני הרבנים, שלמרות עיסוקיהם הרבים עליהם להקדיש זמן למנוע חילול שבת שאינו לצורך פיקוח נפש.

ד. יש לדעת, שלעתים ההחלטה מה דרוש למנוע פיקוח נפש בצבא היא קשה מאוד. רבות מן ההחלטות של מומחי הצבא מבוססות על הסתברות והערכה, ואי אפשר לבסס אותן באופן מדעי, כגון, כמה שומרים דרושים כדי לאבטח מתקן צבאי מסוים, או מה הם פרקי הזמן שבהם יידרשו השומרים להקיף את המתקן. גם ההחלטות המבוססות על ניסיון העבר אינן תמיד נכונות ביחס לסכנות עתידיות.

ה. הערכת מצב אם הוא פיקוח נפש מותנית בהערכה של שכיחות הסיכון, וגם תלויה באופן התייחסות בני אדם לנושא (ראה הצבא כהלכה, עמי קמט, פרק טז).

ו. בכל מקרה חובה לשמור על אחידות פקודות הביצוע. על הפתרונות להתאים להפעלת מערכת גדולה ומורכבת מאוד. לכן לדוגמא לא יתקבלו פתרונות של זכירת פרטים חיוניים על פה, מתוך כוונה שאחר שבת הם יירשמו (כך הסכים הגרש"ז אויערבך זצ"ל).

ז. אסור שבגלל "לחץ" של החיילים, המפקד ייטול על עצמו סיכון ויפחית ברמת הבטיחות או הכוונות.

ח. אדם נדרש לעשות הכנות שימנעו את הצורך בחלול שבת, כל עוד הדבר לא כרוך בטורח מרובה מאוד, בפרט בצבא, שבו יש חשש שהדבר עלול לגרום לחייל להשתמט ממילוי משימתו. יש לשקול עד כמה הוצאות הצבא צריך להשקיע לשם המטרה הנ"ל, מתוך הנחה שתקציב הצבא מוגבל².

ט. ישנן החלטות הנובעות מרצון המפקד "לכסות את עצמו" מפני משפטים בעתיד. לפעמים הפוך, ישנן החלטות שלטעמנו אינן מספיק אחראיות. דווקא בני תורה היו מחמירים בהן יותר (יתכן שזו הסיבה לאיסור להתלוות בדרך לעם הארץ), כמו הקפדה על הוראות בטיחות הנשק,

1. לדוגמא, הפעלת מרפאה צבאית בשבת. ניסיתי לברר שאלה אחת מני אלף: האם תפירת חתך בפנים או בקרקפת הראש הוא בגדר פיקוח נפש? תפירת החתך יעילה רק אם תבוצע תוך שעות אחדות מן הפציעה. ישנם רופאי עור יראי שמים העומדים על דעתם שהתפירה היא בגדר ספק פיקוח נפש, ויש החולקים - עיי' 'הצבא כהלכה' עמי תכה סעי' 6 ובהערות שם (הציונים הם לפי המהדורה השנייה). דוגמא נוספת: ניסיון לחקור אם הגעת קרוביו של חייל פצוע, שלא עלינו נשקפת סכנה לחייו, עשויה להציל את חייו וממילא היא דוחה שבת - עיי' 'הצבא כהלכה' עמי קצא העי' 8.

2. נשווה לשאלה בתחום האזרחי. נניח שהעתקת בית החולים הדסה עין כרם למרכז ירושלים, תגרום לקיצור משך הנסיעה של נהגי האמבולנסים בשבת, ולשם כך המדינה תצטרך לרכוש בתים באזור מיושב ולבנות במקומם את בית החולים; דבר העולה ממון רב. האם לפי ההלכה המדינה חייבת לעשות זאת? בסופו של דבר גם ממון ציבור הוא בגדר פיקוח נפש. אפשר להשתמש בו לשיפור בטיחות הנסיעה, או הגדלת מספר מיטות בבתי חולים, או להוספת שוטרים שיאכפו את חוקי התעבורה, אף שבפועל ישנן הוצאות ממשלתיות לתחומים שאינן חיוניים, וצ"ע.

הקפדה על חבישת קסדה כאשר הפקודה מחייבת וכו'.³

3. ראוי לציין את התנהגותו של א' שמשי המעיד על עצמו שנהג באופן יוצא דופן בהקפדה על הוראות הבטיחות. בסופו של דבר, לפי הידוע לי, כמעט ולא הייתה פגיעה בחייליו במלחמת יום הכיפורים ובמלחמת של"ג. עיי' 'הצבא כהלכה' עמ' קלב, הע' 6, ועיי' בהערת הגר"א נבנצל שליט"א.

חשוב גם לעיין בדברים הבאים. בכ"ז בשבט תשנ"ז התנגשו שני מסוקי יסעור של חיל האוויר מעל הישוב שאר ישוב בצפון, ונספו 73 חיילים שהיו בדרכם למוצבי צה"ל. המסוקים היו בטיסת מבנה ולקראת חציית הגבול היה עליהם להתפצל ולטוס בנפרד ליעד. הוועדה שבדקה את הנושא קבעה בה' בניסן תשנ"ז: "האירועים בשניות האחרונות לקראת ההתנגשות יישארו תעלומה... נותרו סימני שאלה רבים לגבי הסיבה להתקרבות המסוקים האחד אל השני...". הוועדה המליצה לבצע שינוי ארגוני במפקדת חיל האוויר וכן לקבוע הוראות ברורות בטיסת המבנה וכו', וכן המליצה להדיח את מפקד הטייסת וסגנו ולנוף במפקד בסיס תל נוף. לעומת זאת, לדעתי ראוי לקרוא את דברי עופר בן פרץ (בראיון שפורסם בעיתונות בכסלו תשנ"ח) ולהסיק מסקנות כלליות.

"אם נוהגים לפי החוקים הסיכוי לחזור בשלום גדול" אומר סא"ל (מיל') עופר בן פרץ, טייס קרב ומסוקים ומקים מגמת המסוקים בבית ספר לטיסה של חיל האוויר. "הבעיה שלנו כחברה היא שזנחנו את הדרך הנכונה ופיתחנו נורמות התנהגותיות, המולולות בהצמדות להוראות".

"זה החל באווירה החברמנית בפלמ"ח, שהתבטאה בסחיבת תרגולות מהלול, וממשיך בניסיונות לרמות את מס הכנסה, באלימות בכבישים, בסלחנות להתנהגות הגובלת בפלילים של ח"כים ומנהיגים ועוד. בחברה הישראלית מעטים האנשים המבצעים בקפידה את כל המוטל עליהם".

איך זה מתבטא בצבא?

"אנחנו פחות דבקים בתורה הכתובה. יותר מדי עמלים כדי להתקדם הלאה. חיל האוויר הוא לא יוצא מן הכלל, והנורמות האלה משתקפות גם בו. כאשר מנגנוני הביקורת והאכיפה לא מספיק חזקים כדי לתקן את המצב".
אולי ההוראות אינן מספיק ברורות?

"הן ברורות, אבל יש יותר מדי הוראות. לכל טיסה יש 40 טונות הוראות. את הישנות לא זורקים וכל ועדת חקירה מוסיפה הוראות נוספות. כמות כה גדולה של הוראות הופכת את הטייסים לראש קטן' כי לא מסוגלים לבצע את כולן".

אולי התדריך היה מוטעה?

"אם הייתה הנחיה לטוס במשימת מבנה, היה צורך לאייש מוביל לטיסה. אבל אם הייתה הוראת משימה לטוס כבודדים וניתנה הנחיה שבדרך צריך להצטרף למבנה פתוח - זה היה פיתרון נכון למצב שנוצר".

איך יתכן שאין אחידות בפעולת שתי טייסות אחיות?

"בתוך מעטפת התפעול המותרת זה לגיטימי לחלוטין. כך נוצרת חשיבה יצירתית והפריה הדדית. התערבות מבחוץ עלולה להגביל את היכולת המבצעית. על איך לטוס צריכים להחליט אך ורק המומחים, באחריות שהבטיחות תשמר".

גם היום עושים זאת המומחים, ובכל זאת יש תאונות כל כך קשות?

"זה חוסר כבוד לזולת, אלימות, צריכת חשמל ללא תשלום, נחקרים שמחליפים חוקרים, ומינוי קלוקל של יועץ משפטי. כך גם בצבא. התאונות נגרמות בגלל ריבוי נהלים ובגלל האופי הישראלי".

נסוץ ונדגיש: הזלזול בהוראות הביטחון או בחוקי התעבורה נובעים גם מאופטימיות, כלומר האמונה שיהיה טוב, תכונה שהיא חיובית ורצויה. אולם השימוש בה שלא במקומה הוא חמור. כאשר קיימת אפשרות להסיר סכנה ולמנוע תקלה ובמקום זה קיימת תופעת ה"סמוך" ו"יהיה בסדר" הרי זה חוסר אחריות ופשיעה חמורה.

ב. מסקנות והדגשים

א. לשם שמירת השבת בצבא לא רק באופן פרטי אצל החייל הבודד, אלא בכלל המערכת הצבאית וכפי שהדבר מתבטא בפקודות הצבא - יש לפעול במישורים שונים. תחילה נבחין בשלושה תחומים:

1. מניעת החלטות או פקודות המוגדרות כפיקוח נפש אף שאינן כאלו, דוגמת טיפול שבועי בטנק בשבת. יש לציין שהדבר נעשה בתום לב.
2. מניעת הצורך בחילול שבת למטרה של פיקוח נפש, וזאת באמצעות הכנות מראש, הן בעשייה והן בהכנת מכשור מתאים. לדוגמא, מיחס גדול במטבח ימנע את הצורך בהוספת מים בשבת לשתיית חיילים הזקוקים לכך לפעילותם המבצעית. הכנת מכלים כפולים של מים בכוחה למנוע את הצורך בנסיעת מכלית למוצב בשבת למילוי המכלים.
3. השפעה על החלטות של פיקוח נפש שייעשו באופן שחילול השבת יהיה מזערי ביותר.

ב. עיקר המאמץ צריך להיות בתחום יחידות הפועלות בשגרה. לדוגמא, בחטיבות מרחביות המבצעות פעולות אבטחה חיוניות בלא לחץ של לחימה ממשית בפועל.

ג. כיום נעשות פעולות בתחום הני"ל על ידי מערכת הרבנות הצבאית וביוזמת מפקדים וחיילים שומרי מצוות. אין די בכך. כדי להגדיל את ההצלחה ולמנוע כישלונות ככל האפשר, מוכרח להיות שיתוף פעולה הדוק של הרבנות הצבאית עם החיילים שומרי המצוות.

ד. עלינו לפעול לחיזוק מעמדה של הרבנות הראשית הצבאית. חיזוק מעמדה מותנה:

1. ברמת הרבנים המאיישים אותה בכל הדרגים. לפי דעתי, חלה התקדמות חשובה ביותר בתקופת הרבצ"ר הנוכחי הרב וייס שליט"א.
2. הדבר מותנה בהתייחסות פומבית של החיילים הדתיים לרבנים הצבאיים, כגון דרישה ממפקדיהם לפגוש את הרב הצבאי ועוד.
3. הבנת כל רב צבאי שבמידה והדבר אפשרי עליו להכיר את אופני תפקוד יחידתו בשבת, במיוחד בדברים הכלליים והחוזרים קבוע.
4. הפניית שאלות וקשיים שהתעוררו לידיעת הרב הצבאי המקומי כדי שייתן את הדעת לפתור בעתיד.
5. במקרים מיוחדים מאוד, גיבוי פוליטי של המפלגות שהתורה חרוטה על דגלם.

ה. לעתים נוצרות בעיות במערכת הצבאית בתחום שמירת השבת, הכשרות ונושאים אחרים מחמת שלוש סיבות עיקריות:

1. חוסר מודעות של המפקדים לעניין.
  2. חוסר משמעת וזלזול בפקודות הצבא.
  3. חוסר חשיבה יצירתית ואי רצון לחרוג ולשנות מן המסגרת הסטנדרטית.
- ביחס לסיבה הראשונה - חוסר מודעות - תפקידנו ובעיקר תפקיד הרב הצבאי בכל הדרגות להביא מראש לידיעת המפקדים את ההשלכות השונות של פקודותיהם מבחינת קיום המצוות, כמו קביעת מועד של מסע רגלי במוצאי צום גדליה, משמעותו שחיילים שומרי מצוות לא יוכלו לצום או לא ישתתפו במסע (לפי ההוראות בדבר אופן השתייה בשעות שלפני המסע). קביעת

תחילת תרגיל במוצאי שבת או סיום תרגיל ביום שישי, העלולים לפגוע באפשרות חלק מן החיילים לשמור שבת.

ביחס לסיבה השנייה והשלישית עלינו לפעול בעצמנו, וכן עלינו לנסות להשפיע על כלל החיילים והמפקדים בתחומים הנראים לכאורה סותרים, אולם באמת תפקידם להשלים זה את זה. הכוונה להקפדה חמורה על הפקודות וההוראות, ומאידך חשיבה יצירתית ויוזמה אישית. יש להפנים את העובדה שהקפדה חמורה על הפקודות מצילה חיי אדם.

כתוצאה מאי שמירה על פקודות והוראות נדרס האברך אבנר מיכאלי ז"ל משיבת מרכז הרב, על ידי נהג "זלדה" שנסע לאחור ללא חייל מכוון ובניגוד לפקודה. חייל שלא נהג על פי ההוראה, פלט כדור והרג את תלמיד הישיבה מוטי טייער ז"ל. כתוצאה ממפקד שלא ציית להוראה, עלה על מוקש הבחור אהרן בן יעקב ז"ל בעת אימון ברמת הגולן. לצערי הרשימה ארוכה מאוד. כך הדבר בחיים האזרחיים, וקל וחומר בצבא.

מאידך, אנו זקוקים באופן חיוני שלמפקדים ולחיילים בכל הרמות, תהיה חשיבה יוצרת וביקורתית, ויטלו אחריות לנעשה סביבם, דבר המכונה בשם 'ראש גדול'. הדבר חשוב לא רק כדי למנוע חילולי שבת, אלא חשוב לכל מצוות 'ונשמרתם לנפשותיכם מאד' ולעוצמתו של הצבא. בכוח הדבר להפוך את הצבא ליעיל יותר ומוכן יותר להגן מפני הסכנות. אין להסתפק בכך שזו הפקודה, אלא יש לשאול: מדוע? מהי המטרה? להאמין שאפשר לשנות. להציע לדרגים השונים פתרון טוב ויעיל יותר⁴.

4. נדגים בשני ניסיונות. האחד שצלח והשני לא.

מבצע פסח הוא מבצע של אנשי הרבנות הצבאית, שמטרתו היא מצוות הקודש של הכשרת כל מטבחי הצבא לפסח, ללא יוצא מן הכלל. לשם כך מגויסים כל סגל הרבנות הצבאית וכל סגל הדת המשרתים בכל יחידות הצבא. זהו מבצע מורכב ולא פשוט. חלק ניכר מן החיילים והמפקדים היו מגויסים לשם כך לתקופה של בין 10 ימים לשבועיים, מותנה ביום שחל בו ליל הסדר. מתוך תקופה זאת בפועל היו החיילים משרתים כ-3-4 ימים ושאר הזמן היו בביתם. החייל קיבל תשלום בעבור כל התקופה. היות ובמבצע השתתפו חיילים רבים, עלה הדבר לצבא בממון רב. כל פניית הרב שטיינר שליט"א ורבנים אחרים לרבנות הצבאית לקצר את משך התשלום בעבור המבצע לא נענו. אחת הסיבות היא, שקיימת הוראה שקבלת שובר המילואים היא אישית, ואין לשולחה בדואר. לכן היה על חיילי המילואים להגיע בחול המועד למשרד הרבנות הצבאית בתל אביב, אף שבפועל סיימו את המבצע בליל י"ד, דבר שגרם לצבא לשלם בעבור 3 ימי מילואים נוספים. כאמור, כל הניסיונות לשכנע לא צלחו, עד שמצאנו דרך לשכנע וכיום המבצע קוצר כראוי. דוגמה אחרת: במוצבים היה גנרטור שתפקידו היה חיוני ביותר, בין השאר לספק חשמל לתאורת המוצב ולמכשירי הקשר. מיכל הדלק של הגנרטור לא הספיק ליממה. בהוראות ההפעלה של הגנרטור נכתב שאסור שהגנרטור ימזה את הדלק עד סופו, משום שהדבר הורס את הגנרטור. לכן היה צורך להוסיף דלק במהלך השבת. ההוספה הייתה בגדר פיקוח נפש, אלא שאפשר היה לדעתנו למונעה, אילו הגנרטור היה מפסיק את פעולתו בבוקר השבת, באמצעות שיעון שבת. פנינו לרבנות הצבאית והיא הפנתה את בקשתנו לחיל החימוש שהדבר באחריותו. חיל החימוש הציב דרישות טכניות, ומכון 'צומת' בנה שיעון שבת התואם את כל הדרישות. האב טיפוס נוסה בהצלחה. בכל אופן המשימה כשלה, משום שחיל החימוש דרש שהרבנות הצבאית תממן את התקנת כל שיעוני השבת, והרבנות השיבה שאין לה את האמצעים הכספיים הדרושים. במבט לאחור נראה שהאפשרות ליישם את הני"ל הייתה יוצאת אל הפועל, אילו הייתה מושגת תרומה חיצונית למימון, או אילו היו משכנעים את מפקדת חיל החימוש שהתקנת השיעונים משתלמת כלכלית בגלל חיסכון בדלק והארכת "חיי" הגנרטורים.

אם קידום קצין בתפקיד יותנה גם בכך שיציע הצעות לשיפור הן בתחום השגת המטרה והן בתחום החיסכון בזמן וממון, לדבר יהיה תועלת שלא תסולא בפז למציע עצמו ולכלל המערכת. תלמידי חכמים מחונכים להקפיד ולדקדק בקיום מצוות, ומאידיך לחשוב ולשאול, לבקש להבין. עליהם להקריין את הנ"ל לסביבתם, ולא להתיימשך מראש מניסיון לשנות אפילו מערכת ענקית ומורכבת. בשנים האחרונות חל שיפור משמעותי בדרגי הצבא הגבוהים בתחום של החשיבה הצבאית המקצועית, הכוללת הפקת לקחים; וזאת כתוצאה ממאבק עיקש ומתמיד של קצינים בכירים מעטים. חשוב שהדבר יתבטא בכל דרגי הצבא, זאת יחד עם אמונה וחזון ונטילת אחריות, דהיינו 'ראש גדול', ולא חלילה 'ראש קטן' המלווה בתופעת 'סמוך' ו'יהיה בסדר'. מאמרים העוסקים בבירור וברצון לשנות דוגמת מאמרו של ר' עמיצור הם תרומה חשובה גם בתחום זה ובמיוחד כאשר ידגישו את הסיכוי לשינוי.

ו. בכל מקרה עלינו ללמוד היטב את ההלכה ואת המציאות הקשורה לפיקוח נפש וחלילה שנקל לעצמנו או 'נפעיל לחץ' העלול לפגוע בפיקוח הנפש. יש לדעת שלעתים הנושא מורכב מאוד וכל פוסק מבחוץ לא יוכל לפסוק, בהתאם, אלא אם ידע את כל מכלול הנתונים.⁵

יעזרנו ה' שנזכה לשמור שבת כהלכתה אנו ואחינו וכל בית ישראל.

5. הרב א' שרמן שליטי"א סיפר שבזמנו שאל את הרב י"ש אלישיב שליטי"א: האם חייל הן בחנוכה בטנק סנטוריון חייב בהדלקת נרות חנוכה? הרב השיב שכן. לאחר מכן הרב חזר בו, משנודע לו שפתח הכניסה לטנק הוא מלמעלה ולכן לדעתו הטנק אינו נכלל בהגדרת בית לעניין חובת הדלקה. דוגמא אחרת: טלטול נשק בשבת במחנה. (א) חיילים רבים אינם מודעים לפסיקת הגרש"י אויערבך זצ"ל שהנשק אינו נחשב כמוקצה בשבת, משום שעיקר שימושו הוא להרתעה (מנחת שלמה ס"י קמג). לפיכך נראה לי שגם טירונים שאינם יודעים להשתמש בנשק מותרים לטלטלו בשבת. (ב) אם במחנה אין עירוב, האם מותר לטלטל נשק, או שיש להישאר כל השבת באוהל, במחנה שבו קיימת הוראה שאין להסתובב בחוץ ללא נשק, או שאפשר להוציא את הנשק באמצעות השימוש במקום פטור? (אגב שמעתי מפי אחרים שהגרש"י דחה את האפשרות שהחייל ישא את הנשק בשינוי על ראשו). מבלי להיכנס להכרעה ההלכתית, ישנו נתון שלא תמיד נלקח בחשבון והוא, שבעת קבלת החלטה על מספר השומרים במחנה, נקבע מספר מזערי מאוד, מתוך הנחה שכל החיילים מסתובבים במחנה עם נשקם ולמעשה מהווים את עיקר הכוח המאבטח את המחנה, אף שהם אינם מודעים לכך. יתכן ששיקול זה כוון גם ביחס לטירונים שאינם יודעים להפעיל את נשקם כיאות, ובכל אופן הם משמשים להרתעת האויב הצופה בהם.